

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Manca Krt

Nova religijska gibanja in nasilje

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Manca Krt

Mentor: izr. prof. dr. Aleš Črnič

Nova religijska gibanja in nasilje

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

Nova religijska gibanja in nasilje

V diplomskem delu obravnavam fenomen novih religijskih gibanj. V javnem diskurzu se govori oziroma enači ta gibanja s sektami, kar tako terminološko kot vsebinsko ne zdrži, zato sem na začetku jasno vzpostavila distinkcijo med tema terminoma. Pogosta je tudi zamenjava novih religijskih gibanj s terminom New Age-a, kar tudi ni pravilno, saj omenjena pojma spadata vsak v svojo kategorijo. Dodala sem gibanja, ki smo jih v okviru faksa obiskali tudi sami; tako so ta pričevanja mešanica teoretične podlage in empirije. Gibanja smo obiskali predvsem zato, da smo se študenti поблиže seznanili z doktrino gibanja samega ter pripadnike tudi sami kaj vprašali. Tudi dotična gibanja so imela v preteklosti kar nekaj kontroverz v svojem delovanju, zato se mi jih zdi smiselno uporabiti v moji diplomski nalogi.

V drugem delu sem se osredotočila na zgodovinsko poznana gibanja, ki so v javnosti pustila grenak priokus, saj se je na podlagi njih začelo na vsa religijska gibanja sklepati kot na potencialno nasilna. V ospredje vse bolj pogosto prihajajo obupani starši, katerih otroci so postali potencialni kandidati za sektantsko pranje možganov s tem, ko so se pridružili določenemu gibanju.

Ključne besede: nova religijska gibanja, nasilje, religija, karizmatični voditelj, sekta

New religious movements and violence

New religious movements are seen as a different expression of being religious. The Catholic Church as well established and dominant religious body in our country is losing its role and here begins so called competition between new religious movements and Church itself.

Because of the incidents of new religious movements which had happened in the past (here I am referring to new religious movement called Peoples Temple) there are a lot of public discussions. Moreover, public opinions that all religious movements have potential to be violent are present, too. Therefore our country is threatened by them. There are also a lot of equalisations of two conceptions: New Age and sect as being equal to the term of new religious movement. There are a lot of differences between these two concepts in their practices and beliefs, so we can not use them as one concept.

A concept which is often used, when we are talking about new religious movements is the concept of sects brainwashing, which is not scientifically proven.

Key words: new religious movements, violence, religion, charismatic leader, sect

KAZALO

1 UVOD	5
2 NOVA RELIGIJSKA GIBANJA	6
2. 1 OPREDELITEV KLJUČNIH TERMINOV	6
2. 2 SPREMEMBE V OKVIRU OBSTOJA NRG	7
2. 3 KAJ NAM NOVA RELIGIJSKA GIBANJA PONUJAJO	8
2. 4 NOVA RELIGIJSKA GIBANJA V JAVNEM DISKURZU	8
2. 5 FENOMEN KARIZMATIČNEGA VODITELJA	8
2. 6 SITUACIJA NOVIH RELIGIJSKIH GIBANJ V SLOVENIJI	9
2. 7 DISTINKCIJA TERMINOV NEW AGE/NOVA RELIGIJSKA GIBANJA	9
2. 8 ZMOTNO ENAČENJE SEKTE Z NOVIMI RELIGIJSKIMI GIBANJI	11
2. 9 METODE RAZISKOVANJA NOVIH RELIGIJSKIH GIBANJ	11
2. 9. 1 Arhivski viri	11
2. 9. 2 Opazovanje z udeležbo	12
2. 9. 3 Odkrita udeležba	12
2. 9. 4 Anketa	12
2. 9. 5 Intervju	12
2. 9. 6 Uporaba informanta	12
3 NOVA RELIGIJSKA GIBANJA IN NASILJE	13
3. 1 KONCEPT NASILJA	13
3. 2 ODNOS NRG-CERKEV IN KONCEPT SEKTANTSKEGA PRANJA MOŽGANOV	14
3. 3 FRANCIJA - PROBLEMATIKA V ZAMEJEVANJU VERSKEGA PLURALIZMA	15
3. 4 OBISK TREH NOVIH RELIGIJSKIH GIBANJ: THE FAMILY, BUDISTIČNA KONGREGACIJA DHARMALING TER GIBANJE ZA ZAVEST HARE KRIŠNE	16
3. 4. 1 The Family-družina	16
3. 4. 2 Budistična kongregacija Dharmaling	17
3. 4. 3 Gibanje Hare Krišna	18
3. 5 ZGODOVINA NASILNIH NOVIH RELIGIJSKIH GIBANJ	18
3. 5. 1 Tempelj ljudstva	19
3. 5. 2 Davidovci	19
3. 5. 3 Vrhovna resnica (Om Šinrikjo)	20
3. 5. 4 Vitezi sončnega templja	21
3. 5. 5 Gibanje Nebeška vrata	22
3. 5. 6 Apokalipsa Gibanja za obnovo desetih božjih zapovedi	22
3. 5. 7 Scientologija	23
3. 6 ZNAKI DESTRUKTIVNEGA GIBANJA	24
3. 7 RAZLAGA NASILNOSTI NOVIH RELIGIJSKIH GIBANJ	26
4 SKLEP	28
5 LITERATURA	29

1 UVOD

V diplomski razčlenjujem nasilnost novih religijskih gibanj. Zanimajo me glavne značilnosti teh skupin, zakaj so postale v družbi prepoznane kot kontroverzne - torej, kaj je vzbudilo njihovo pozornost v javnem diskurzu in zakaj so posledično ad hoc prepoznana kot nasilna.

Zanimivo je dejstvo, da naj ne bi nova religijska gibanja bila nič kaj bolj nasilna od drugih družbenih oblik, v katerih nastopa religija. Zato so pri razumevanju nasilja, povezanega z novimi religijskimi gibanji, potrebni kontekstualno interaktivni interpretativni pristopi (Črnič 2008, 77).

Predvsem se bom osredotočila na naslednja gibanja:

- Tempelj ljudstva
- Davidovci
- Om šinrikjo
- Vitezi sončnega templja
- Nebeška vrata
- Gibanje za obnovo desetih božjih zapovedi

Vsako od teh novih religijskih gibanj je poglavje zase in vsako nosi v sebi nekaj nasprotij.

V prvem delu podrobno predstavljam koncept novega religijskega gibanja, zavračam pojmovanja, ki se v javnem diskurzu vse bolj pojavljajo - pri tem mislim predvsem na zamenjevanje termina New Age s terminom novega religijskega gibanja in samo enačenje novih religijskih gibanj s sektami. Opisujem tudi nekatere spremembe, ki se dogajajo znotraj novega religijskega gibanja, pojasnjujem fenomen karizmatičnega voditelja, kot središčno osebo v gibanju ter navajam nekaj razlogov, zakaj se ljudje pridružujejo tovrstnim gibanjem, kaj le - ta potencialnim konvertitom ponujajo.

Relevantno se mi zdi omeniti tudi metode raziskovanja novih religijskih gibanj, ki pripomorejo k pridobitvi novih podatkov o gibanjih, pojasnjujem pa tudi nekatere slabosti teh metod. Omenjam tudi situacijo novih religijskih gibanj v Sloveniji, torej kako se mi odzivamo na ta novi pojav religioznosti.

Najprej pa navajam nekaj svojih hipotez:

- Nova religijska gibanja so v javnem diskurzu apriorno poznana kot nasilna
- Voditelji teh skupin so karizmatične osebnosti, ki z načinom vodenja dobesedno silijo člane skupine v nasilna dejanja
- Vsem novim religijskim gibanjem je skupen apokaliptični odnos do sveta
- Z dominantno religijsko institucijo (v naši družbi je to RKC) so v sovražnem odnosu

2 NOVA RELIGIJSKA GIBANJA

2.1 OPREDELITEV KLJUČNIH TERMINOV

»Religija je specifična človekova proizvodnja in se podobno kot vsaka človekova dejavnost, s spremembami družbe, spreminja« (Črnič 2001). V javnem diskurzu se vse bolj pojavlja teza, da religija izgublja svojo vlogo, da v ospredje prihaja ateizem in podobno. Za ta pojav naj bi bil ustrezen termin sekularizacija, katerega rezultat naj bi bila nova religijska gibanja. Ni res, da religija izginja, ampak se manifestira v drugačnih oblikah. Nova religijska gibanja naj bi bila tako proizvod normalne kulturne aktivnosti ljudi, po svoji vsebini in strukturi pa naj bi odražala stanje zahodnih družb ob začetku tisočletja, ki jih bistveno določa izjemna raznolikost svetovnih nazorov (Črnič 2001).

Sam termin novega religijskega gibanja naj bi bil glede svoje definicije precej problematičen, saj naj bi se nanašal na izjemno pestro množico heterogenih gibanj. Prav tako nas lahko tu zmoti oznaka »nova« religijska gibanja, saj so določena gibanja, ki spadajo pod ta termin, uveljavljena že dolgo časa (primer mormonov, ki naj bi obstajali že od leta 1860, ali pa gibanje Hare Krišna, katerega tradicija sega že 5000 let v preteklost). Tudi termin religija naj bi v današnjih modernih časih postajal vse manj samoumeven, veliko bolj kompleksen. Navsezadnje imamo tu še koncept gibanja, ki ga v vsakdanjem common sensu razumemo kot fluidno gibanje, a vemo, da so današnja nova religijska gibanja skorajda vsa dokaj jasno institucionalizirana.

Če bi želeli izpostaviti definicijo novega religijskega gibanja, bi se glasila nekako takole: v današnji obliki naj bi se nova religijska gibanja pojavila po 2. svetovni vojni in so religijska v tem smislu, da ponujajo religijski ali filozofski svetovni nazor ali način za dosego kakega

višjega cilja, svojim članom pa nudijo neke dokončne odgovore na osnovna vprašanja (največkrat so to vprašanja o življenjskem smislu).

Roy Wallis (1984) je nova religijska gibanja opredelil kot odgovor na znanstveno racionalizacijo družbenega življenja (reakcija mladih na odtujeni in dehumanizirani svet). Dejstvo je, da živimo v racionaliziranem svetu, kjer ni prostora za začaranost, čustva in podobna tako imenovana neracionalna doživetja. Prav kompenziranje tega pomanjkanja začaranosti, nekakšne podpore v dehumaniziranem svetu, najdejo ljudje v novih religijskih gibanjih.

2. 2 SPREMEMBE V OKVIRU OBSTOJA NRG

Nova religijska gibanja se skozi čas spreminjajo predvsem v povečevanju članov, saj se skozi čas spreminjala v samem ustroju gibanja, v religijski doktrini, v načinu življenja njegovih pripadnikov. Sčasoma naj bi postajala struktura članstva vse manj atipična - struktura članov naj bi se vse bolj gibala k sami strukturi družbe. Ker pa se člani znotraj novega religijskega gibanja tudi reproducirajo, je pod drobnogled vzeti tudi izziv tako imenovane druge generacije. Ta se znajde ob bok same religijske doktrine, pa tudi starši nimajo več veliko časa za popolno predanost gibanju, saj je le - to nadomestila skrb za otroka (Barker 1989).

Vodstva novih religijskih gibanj (največkrat so to karizmatični voditelji) postajajo vse manj karizmatični in vse bolj birokratski. Problem se pojavi tudi, ko voditelj novega religijskega gibanja umre, saj je na potezi prestrukturiranje gibanja. Problem novih religijskih gibanj je tudi v tem, da jih veliko ne preživi. Ljudje pridejo v gibanje, a če ne ustreza njihovim potrebam oziroma jim ne daje odgovorov na eksistencialna vprašanja, iz njega tudi kmalu odidejo.

Vse bolj je značilno tudi upadanje ekstremov v življenjskih stilih in brisanje mej med člani gibanja in ostalimi člani - tako lahko rečemo, da življenje članov postaja vse bolj podobno življenju drugih ljudi v družbi, vse bolj pa smo priča tudi vzpostavljanju dialoga med novimi religijskimi gibanji in družbo.

2.3 KAJ NAM NOVA RELIGIJSKA GIBANJA PONUJAJO

Nova religijska gibanja naj bi potencialnim konvertitom ponujala (Barker 1989):

- Uspeh v poklicni karieri (spodbujanje naših potencialov)
- Izboljšano zdravje (primer joge, ki naj bi pozitivno vplivala na človeško zdravje)
- Skupnost (v kateri naj bi se gradil občutek pripadnosti)
- Gradnja kraljestva (obljuba o kraljestvu na zemlji, pripadniki naj bi dobili neko poslanstvo, zato aktivno novačijo svoje člane)
- Osebnostni razvoj
- Religijsko izkušnjo

2.4 NOVA RELIGIJSKA GIBANJA V JAVNEM DISKURZU

Nova religijska gibanja so v javnosti prepoznana kot a priori nasilna, zato se družba polašča različnih mehanizmom za njihovo omejeno delovanje. Zato ne preseneča dejstvo, da so bila le ta večkrat deležna sodnih epilogov. Po mnenju Lesjaka (2001) je odnos do novodobnih religijskih gibanj v Sloveniji manj sovražen kot v ZDA ali drugje v Evropi, morda tudi zato, ker posebnih incidentov v zvezi s temi gibanji ni bilo, ampak so se le ta dogajala drugje po svetu. A še vseeno se tudi pri nas nova religijska gibanja enači z nasiljem predvsem zato, ker so gledana z zornega kota oziroma s strani Katoliške Cerkve. Lesjak pravi, da v Sloveniji sicer prevladuje krščanska vera, a da je še vseeno visoka stopnja neskladnosti med individualnim verovanjem, vrednotami in cerkvenim naukom.

Najboljša zaščita nas samih pred tako imenovanimi destruktivnimi sektami naj bi bilo dobro poznavanje novodobniške scene.

2.5 FENOMEN KARIZMATIČNEGA VODITELJA

V središču novega religijskega gibanja naj bi bil tudi karizmatični voditelj in prav te skupine naj bi kazale veliko stopnjo kohezivnosti in pripadnosti k istemu cilju te organizacije.

Karizma naj bi se po Maxu Webru (v Dawson 2002, 81) nanašala na sposobnosti, ki naj bi jih imel posameznik ali pa mu jih pripisujejo drugi in zaradi katerih se loči od drugih ljudi.

Karizma voditelja naj bi izhajala večinoma iz vtisov, ki jih le ta ustvarja v vsakdanjem življenju in katera stalno zahteva legitimizacijo (Dawson 2002, 81-81). Karizmatični voditelji naj bi imeli dobro razvite retorične sposobnosti, pripadniki gibanja pa naj bi ga videli kot voditelja, ki ima nadnaravno, božansko moč. Karizma naj bi izhajala iz vtisov, ki jih voditelj ustvarja v vsakdanjem življenju v interakcijah z drugimi ljudmi in jo je zato treba stalno legitimizirati. Dostop do karizmatičnega voditelja naj bi bil omejen na najzvestejše pripadnike, voditelj pa naj bi izvajal tudi nadzor nad pripadniki gibanja z izolacijo članov od ostalih ljudi, nadzorom nad določenimi informacij, vseskozi pa se povečujejo tudi zahteve voditeljev do samih pripadnikov (večja predanost, žrtvovanje za skupino). (Dawson 2002, 81-82).

2. 6 SITUACIJA NOVIH RELIGIJSKIH GIBANJ V SLOVENIJI

V Sloveniji se ni nihče dolžan opredeliti glede svojega verskega ali drugega prepričanja, tako da nimamo kake podatkovne baze o gibanjih. Pri nas prevladuje krščanska vera a nosi negativni prizvok v smislu visoke stopnje neskladnosti med individualnim verovanjem, vrednotami in samim cerkvenim naukom.

Upadanje interesa za pridobitev pravne osebnosti po določilih zakona o pravnem položaju verskih skupnosti in rezultati empiričnih raziskav v Sloveniji ne morejo potrditi hipoteze o stagnaciji ali upadanju pojava novih religijskih gibanj. Ljudje nova religijska gibanja še vedno dojemajo kot marginalne skupnosti, čeprav na splošno lahko rečemo, da se ne soočamo s kakšno res negativno publiciteto o novih religijskih in duhovnih gibanjih.

2. 7 DISTINKCIJA TERMINOV NEW AGE/NOVA RELIGIJSKA GIBANJA

V medijskem diskurzu se enači pojem novih religijskih gibanj in pojav New Age-a. Ta dva pojava morda delujeta sinonimno zaradi pridevnika New (nova), a sta si dokaj različna. Termin novih religijskih gibanj sem že opredelila na začetku, medtem ko je New Age novodobni pojav, ki naj bi imel poudarek predvsem na zdravljenju in optimizmu, pripadniki pa naj bi bili zelo individualistični (Potrata 2001). Za New Age naj bi veljalo, da gre tu za neko preprosto oživljanje starih religijskih tradicij.

Nova doba oziroma New Age je eklektično in pa sinkretično duhovno gibanje, v katero naj bi uvrščali raznovrstna in med sabo dokaj raznolika gibanja. Tako lahko govorim o ekoloških in psihoterapevtskih skupinah, vse do astrologije, numerologije in alternativne medicine (Črnič 2007).

Vse novodobniške skupine izhajajo iz predpostavke, da je človek v svojem bistvu že božansko in duhovno bitje. To pa ni edina skupna značilnost novodobniških skupin. Vse ta gibanja naj bi govorila o spremembi paradigme v smislu, češ da so glavni vzrok teh sprememb globalni ekološki problemi, ki opozarjajo na medsebojno povezanost tako živega kot neživega. Lahko rečemo, da je v ospredje namesto egocentričnega posameznika prišel človek, ki se je začel zavedati svoje vpetosti v naravo.

Gibanjem naj bi bil skupen tudi tako imenovani novodobniški milenarizem, ki govori o tem, da se človeštvo nahaja na začetki nove dobe. Nekateri novodobniki opisujejo prehod iz stare v novo dobo kot nek miren in predvsem postopen proces, spet drugi naj bi govorijo o radikalnih in hitrih spremembah (Črnič 2007).

Akterji v New Age-u naj bi bili imenovani novodobniki in naj bi imeli enak pogled na človeško naravo. Ukvarjajo se s samim odpiranjem, dodajanjem in manipulacijo energije. Zaviralni dejavnik pri naši osebni sreči so institucije, ker nam določene stvari prepovedujejo in zaradi njih izgubimo svojo avtentičnost in stik z naravo. Zaradi tega naj bi se pojavil zastoj v pretočnosti energije. Ta blokada deluje kot neka bolezen: človek naj bi bil zato fizično bolan, hkrati naj bi imel težave tudi na duhovni ravni. Zdravilstvo, na primer, naj bi bilo eno od najpogostejših značilnosti novodobništva.

Novodobniki nasprotujejo kakršnim koli institucijam in avtoritetam, organizirani pa so navadno v obliki ohlapnih mrež. Njim ni treba v ničesar verovati. Najpomembneje je, da tisto, kar delajo, tudi sami izkusijo (Potrata 2001).

2. 8 ZMOTNO ENAČENJE SEKTE Z NOVIMI RELIGIJSKIMI GIBANJI

Poleg enačenja novih religijskih gibanj s pojmom novodobništva pa se pojavlja še eno enačenje: enačenje novih religijskih gibanj s sektami. Wilson (2001) v svojem delu Metodološki problemi preučevanja novih religijskih gibanj, ugotavlja prav to dejstvo. Distinkcijo med tema dvema pojmomoma vzpostavil takole:

- Sekte so po njegovem mnenju del prvotne verske tradicije v obliki posedovanja pristne dediščine - torej bi lahko v primeru sekt govorili kot o ločitvi od že uveljavljenih Cerkev
- Nova religijska gibanja pa Wilson pojmuje kot dokaj legitimne veje večjih verskih tradicij, ki so včasih posledica že uveljavljenih znanstvenih idej v iskanje duhovnosti

Pravi, da so meje pri novih religijskih gibanjih manj stroge, bolj gibljive kot pri sektah. Zanimivo pa je tudi to, da se nova religijska gibanja razlikujejo celo med sabo: nekatera so totalitarna, druga bolj segmentalna. Totalitarna nova religijska gibanja poskušajo obvladovati življenje privržencev s tem, da postavljajo pravila za njihovo zasebno življenje. Diametralno nasprotna pa so segmentalna nova religijska gibanja, ki privržencev ne usmerjajo v njihovem zasebnem življenju ter so manj omejujoča glede kratenja samega časa pripadnikov gibanja. Nova religijska gibanja so manj vezana na ideološke postavke, zato so zmožna hitrih sprememb.

2. 9 METODE RAZISKOVANJA NOVIH RELIGIJSKIH GIBANJ

Metode v raziskavah novih religijskih gibanj so naslednje (Wilson 2001): arhivski viri, opazovanje z udeležbo, anketa, intervju ter uporaba informanta.

2. 9. 1 Arhivski viri služijo kot dokaj verodostojen vir podatkov, problem pa se pojavi v tistih novih religijskih gibanjih, ki gradiva o svojem nastanku nimajo ali pa ga preprosto nočejo pokazati. Problem nekaterih gibanj je tudi to, da niso povsem vešč v sprejemanju tehnoloških inovacij.

2. 9. 2 Opazovanje z udeležbo ima tudi nekaj pomanjkljivosti. Če govorimo o tako imenovanem prikritem opazovanju z udeležbo, potem je tu vključena prevara, ki lahko zelo škoduje raziskovalcu, če postane javno odkrita (izguba ugleda, nadaljnjo nezaupanje udeležencev raziskave do njega).

2. 9. 3 Odkrita udeležba ima lahko pozitivne lastnosti, saj raziskovalec gibanju javno pokaže svoje zanimanje za gibanje. Težava pa se pojavi, ko pripadniki gibanja uporabljajo religijski žargon, katerega pa raziskovalec ni vešč. Pri samem opazovanju z udeležbo so pomembni tudi dobro odnosi raziskovalca s člani gibanja.

2. 9. 4 Anketa oz. sama izvedba le nje zahteva več formalnih priprav. Nekatere ankete vsebujejo preveč vprašanj in tako je posledično težko odgovore standardizirati (pogosto predvsem pri vprašanjih, pri katerih je mogoče prosto odgovarjati).

2. 9. 5 Intervju ima tudi določene slabosti, saj kreativnost in avtentičnost odgovorov omejujejo vnaprej izoblikovane vsebine vprašanj in prav s tem vnaprejšnjim oblikovanjem vprašanj se izognemo nekaterim temam, ki bi se lahko kasneje izkazale za dokaj relevantne.

2. 9. 6 Uporaba informanta se lahko večkrat izkaže za nezanesljivo predvsem zato, ker informant nima zadosti podatkov o samem gibanju in določene stvari prikrije ali celo olepša - torej lahko govorimo o pristranskosti informanta.

Wilson na koncu še poudari, da je v vsakem primeru nujno pokazati spoštovanje do predmeta, ki ga raziskujemo, etično nevtralnost in objektivnost (raziskovalec ne sme v samo raziskovanje vpletati svoje lastno mnenje oziroma čustev).

3 NOVA RELIGIJSKA GIBANJA IN NASILJE

V drugem delu diplomskega dela se posvečam obravnavi problema novih religijskih gibanj v luči nasilja. Omenjam nekaj primerov zgodovinsko poznanih gibanj, ki so bila tako ali drugače kontroverzna v svojem delovanju. Pomembno so tudi dejstvo, da je k negativni publiciteti zagotovo pripomogla tudi Katoliška cerkev z enačenjem gibanj s terminom destruktivne sekte. Prav zaradi tega, se je, kot bomo videli, v javnosti pojavil termin sektantskega pranja možganov.

Relevanten se mi je zdel tudi primer Francije. Ta se sooča s problematiko pri zamejevanju verskega pluralizma v primeru destruktivnih sekt. Videli bomo, da tako Francija kot druge države, v katerih je zaznaven verski pluralizem, ne morejo več uspešno zadrževati tok individualnega verovanja.

Temu sledijo opisi obiskov novih religijskih gibanj, ki smo jih v okviru predmeta Novih religijskih gibanj v spremstvu prof. Aleša Črničiča obiskali tudi sami. Obisk nam je pomagal o samih gibanjih izvedeti malo več, dobili pa smo tudi nekaj takih informacij, ki zunanjim opazovalcem teh gibanj niso dovolj poznane. Obisk teh gibanj sem vključila v tematiko svoje diplomske naloge, saj o gibanjih govorim tudi v luči prvin nasilnosti.

Spregovorim še o zgodovinsko poznanih gibanjih, ki so v javnosti prebudila strah pred drugačno obliko verovanja, o znakih, po katerih naj bi prepoznali, ali vsebuje kako gibanje prvine nasilnega ravnanja ter razloge, zakaj naj bi bila določena nova religijska gibanja sploh nasilna.

3. 1 KONCEPT NASILJA

Nasilje lahko v splošnem opredelimo kot dejanje, proces ali pa kot odnos. Tako je lahko rezultat individualnega dejanja, ko pripadnik določenega gibanja umori pripadnika drugega gibanja ali pa koga, ki ni njegov pripadnik. Lahko pa je to individualno dejanje pojmovano kot zločin, ki ga zagreši posameznik, ki ni pripadnik gibanja, nad pripadnikom določenega gibanja. Če govorimo o nasilju znotraj novih religijskih gibanj, pa lahko ugotovimo, da je nasilje lahko tudi kolektivne narave. Če je nasilje naperjeno proti drugi skupini, govorimo o tako imenovanem terorizmu, represiji ali vojni.

Vsakršno nasilje, ki ga zagreši posameznik v imenu gibanja lahko tudi razumemo v okviru kolektivne narave zločina, če je le to legitimizirano v okvirih religijske organizacije, ki ji akter pripada. Tovrstno nasilje je lahko uperjeno tudi proti vernikom samim, kar je nazorno vidno v posameznih samomorilskih dejanjih ali obrednih skupinskih samomorih (Bromley, Melton 2002,1).

3. 2 ODNOS NRG-CERKEV IN KONCEPT SEKTANTSKEGA PRANJA MOŽGANOV

Sam odnos novih religijskih gibanj s Cerkvijo lahko označimo kot ne posebno naklonjen odnos, saj Cerkev kot institucija dojema nova religijska gibanja kot ogrožajoča in jih pojmuje kot potencialno nasilna (kot sekte, ki svojim članom perejo možgane).

J. Gordon Melton (2001) pravi, da se je v Združenih državah Amerike konstrukt pranja možganov pojavil ob koncu 70. let in z njim so označevali nova religijska gibanja. V medijih so se v ospredje postavljali obupani starši, katerih otroci so se vključili v kako gibanje. Starši so bili razočarani, da so otroci tem skupinam namenili ves svoj čas. To, da so otroci izbrali drugo religijo in ne tiste, ki so jim jo izbrali starši, je vodilo k temu, da so starši vso krivdo zvalili na določeno skupino.

Eksperiment, s katerim so ugotavljali, ali gre v sektah za pranje možganov ali ne, je pokazal, da je šlo res za prisilno prepričevanje. S socialnim, psihičnim in fizičnim pritiskom so člani določenega gibanja skušali vplivati na prepričanja konvertitov. Kot so poudarili, je bil nujen pogoj za to, odvzem fizične svobode. Margaret Singer je sekte celo obtožila, da so socialnimi in psihičnimi pritiski vzdrževali zvestobo svojih članov. Hipoteza M. Singerjeve je bila aplikacija robotske teorije o pranju možganov v sektah. V javnosti je sprožila primer petih žrtev, ki so bile na zdravljenju zaradi domnevnega pranja možganov. Primer slednjega ni dokazal, a teza o kontroverznem pranju možganov je kljub temu prišla v javnost.

Metoda pranja možganov v širšem smislu govori o tem, da člani niso več sposobni kompleksnega in racionalnega razmišljanja, njihove možnosti za sprejemanje odločitev pa so zmanjšane.

3. 3 FRANCIJA - PROBLEMATIKA V ZAMEJEVANJU VERSKEGA PLURALIZMA

V Franciji so navdušeno pozdravili sklep o boju proti sektam, ki naj bi ogrozile javno varnost v državi. Leta 1996 so objavili poročilo o tem, da je posebna komisija identificirala tako imenovane rizične skupine, ki bi utegnile s svojim delovanjem kakorkoli ogroziti varnost državljanov. Nastal je seznam 173 skupin. Poslanci so uvedli pojem psihološke manipulacije, ki so ga hoteli vključiti v kazenski zakonik, a so se kasneje zavedli, da bi s tovrstno označitvijo novih religijskih gibanj oskrunili do združevanja ljudi v skupine in do veroizpovedi.

V okviru francoske politične razprave o sektantskem vprašanju naj bi bila to ena redkih družbenih tem, ki omogoča različnim ljudem pozabiti na medsebojne razlike ideološkim družinam (Hervieu-Leger 2001). V Franciji naj bi veljalo mnenje, da je boj proti sektam resnično nujen vidik zaščite temeljnih pravic posameznika in da naj bi bil ta vidik celo pomembnejši od zaščite pravic posameznika glede njegove veroizpovedi.

Zanimivo je dejstvo, da so se v Franciji tako imenovana kontroverzna gibanja pojavljala v precej manjšem obsegu kot po drugih državah. Sovraštvo javnosti naj bi se ne nanašalo na religijske skupine, z dolgoletno tradicijo in ukoreninjenostjo v nacionalno zavest (krščanstvo, judovstvo) in pa na religije, kot je na primer budizem, katerega odlike naj bi bile strpnost in odprtost do sočloveka.

Manifestacija kolektivne bojazni pred sektami naj bi bila pravzaprav bojazen pred pojavom in razraščanjem nejasno opredeljenih verovanj, ki bi lahko kakorkoli zapovedovala deviantno obnašanje in s tem povzročila nastanek družbenih formacij, ki bi ogrozile javni red in običajne družbene vezi (Hervieu-Leger 2001). Prav zaradi tovrstnega pojmovanja novih religijskih gibanj se je pojavila potreba po nadzorovanju le - teh. Francija naj bi nasploh pojmovala sekte kot skupine, ki so si na žaljiv način prilastila take imenovani značaj religijske bitnosti.

V Franciji se v vsej zgodovini kaže razdvojenost med zagotavljanjem verske svobode in tem, da bi izkoreninila prepričanje posameznika, ki je v nasprotju z razumom. Leta 1905 so uvedli zakon, ki je ločeval državo od cerkve, in s tem neposredno omeji verovanje na stvar posameznika. Francosko priznavanje religijskega pluralizma pa naj bi se ustavilo na mejah z

religijami, pri katerih konfesionalna organizacija jamči zvestobo vrednotam republike. Tak sistem pa se zruši, ko se pojavijo gibanja, ki zahtevajo status religije. V družbi, v kateri so si posamezniki pridobili avtonomijo na vseh področjih, se tudi na religijskem področju pripadniki dotične vere pojmujejo kot avtonomni verujoči subjekti, ki si sami določajo obveznosti, povezane z verovanjem. Ti svobodni verniki si sestavijo svoj sistem pomenov in oblikujejo nove oblike duhovnih združenj. Te tako imenovane nove oblike združenj pa skoraj v celoti obidejo pravni status verskih združenj, ki zagotavlja javno priznanje zakonitim religijam (Hervieu-Leger 2001).

3. 4 OBISK TREH NOVIH RELIGIJSKIH GIBANJ: THE FAMILY, BUDISTIČNA KONGREGACIJA DHARMALING TER GIBANJE ZA ZAVEST HARE KRIŠNE

3. 4. 1 The Family-družina

- Ime: Družina (The Family, tudi The Family of Love), ob ustanovitvi Božji otroci (The Children of God)
- Leto ustanovitve: 1968
- Agresivno novačenje, sovražne reakcije okolice
- Začnejo potovati po ZDA, kjer širijo apokaliptično sporočilo
- Leta 1970 se ustalijo v LA-ju, že leta 1974 2.400 članov v 140 kolonijah v 40 državah sveta
- Sredi 70-ih 'Flirty Fishing' (božja ljubezen; Jezus ribič, zato ribarjenje s flirtanjem)
- Osnova zelo podobna drugim fundamentalističnim protestantskim skupinam (dobesedno branje Biblije, verovanje v Sveto trojico...)
- Razlika v sakralizaciji spolnosti, ki je neodvisna od zakonske zveze

Njihov temelj je Biblija, iz katere črpajo različne odgovore na vprašanja. Zanimivo je tudi njihovo stališče do homoseksualnosti. Homoseksualcev sicer ne sovražijo a v Bibliji piše, da homoseksualnost ni nekaj normalnega, torej jo tudi oni tako pojmujejo. V svojo družino bi sprejeli homoseksualca, a bi se moral podobno kot odvisnik od drog odpovedati tovrstnemu načinu življenja. Rekli so, da je med njihovimi pripadniki kar nekaj spreobrnjenec od homoseksualnosti, drog in celo tistih, ki so bili prej pripadniki drugih ver. Zanje je značilno

tudi komunsko življenje in tudi v tem se sklicujejo na Biblijo, saj so tudi včasih pripadniki te vere živeli v skupnostih.

PRVINE NASILNOSTI

- The Family (Družina) so bili v svojih začetkih v javnosti prepoznani kot skupina, ki je agresivno novačila ljudi . S tem si je seveda pridobila sovražne reakcije okolice.
- Sredi 70-ih je v javnost prišla kontroverza, ki so jo poimenovali 'Flirty Fishing'. Mlada dekleta so apelirala na svojo privlačnost in s tem privabljala mlade moške v skupnost. Tovrstno dejanje naj bi obravnavali kot izraz božje ljubezni in ta mlada dekleta enačili z Jezusom, ki je bil tudi ribič in je lovil bodoče konvertente pod svoje okrilje.

3. 4. 2 Budistična kongregacija Dharmaling

Pomembna je legenda o Budi (razsvetljeni, prebujeni). Oče ga je zaradi škodljivosti zunanjih vplivov imel zaprtega v palači. Neki dan je po sprehodu na vrtu na drugi strani ograje zagledal starca, bolehnega človeka, mrliča in asketa. To ga je spodbudilo, da je začel razmišljati o smislu življenja. Odpravi se po svetu, podvrže se skrajni askezi. V meditaciji se mu prikaže Indra, ki mu navede za zgled primer violino in strune. Če je struna preveč napeta, lahko počí, če pa premalo, pa ne da potrebnega zvoka. Iz tega je izpeljan nauk o srednji poti, ki pomemben za budizem. Kasneje Buda pod drevesom kljub preizkušnjam doživi razsvetljenje. Ni bil bog, ampak navaden človek-vsi lahko postanemo prebujeni.

Od tega, kako se v nekem življenju obnašaš je odvisno, kaj boš ko se rodiš nekje drugje. Če si dober in pomagaš drugim, torej imaš dobro karmo, potem boš imel srečo v naslednjem življenju. Če pa si slab človek, potem se reinkarniraš recimo v žival. Reinkarnacija v žival je dolgotrajna .Zanimivo je tudi prepričanje, da tudi če nisi pripadnik budizma in živiš lepo življenje, torej si prijazen in oddajaš pozitivno energijo, boš dobro živel v naslednjem življenju.

Prvin nasilnosti naj budizem že v osnovi ne bi imel, saj poziva k strpnosti in miru, pa tudi v zgodovini ni bilo zaznati kakih posebnih odstopanj ne od religijske organizacije in ne glede same vere budizma.

3. 4. 3 Gibanje Hare Krišna

- Značilnosti gibanja in njegove kulture segajo v Indijo v pozno 15. stoletje, izvira pa iz hinduizma
- Življenje v Hare Krišni ima stroga pravila. Njihovo življenje strukturirajo 4 regulativna načela: usmiljenje (odpoved mesu kot spoštovanje vseh živih bitij), strogost (odpoved cigaretam, drogam, pravemu čaju...), čistost (prepoved spolnih odnosov razen za namen reprodukcije), resnicoljubnost (prepoved igranja iger na srečo)

PRVINE NASILNOSTI:

- Delovanje guruja v smislu zlorabe otrok
- Problematicni položaj žensk (kljub formalni enakopravnosti še vedno v vsakdanji praksi številne neenakosti; pri čaščenju moški sedijo spredaj, ženske zadaj)

3. 5 ZGODOVINA NASILNIH NOVIH RELIGIJSKIH GIBANJ

Smrt 900 pripadnikov apokaliptične protestantske skupine Tempelj ljudstva je bil prvi odmevni dogodek, ki je v javnosti prebudil strah pred malo drugačno obliko religijskega nasilja.

To je imelo daljnosežne posledice, saj je javna zgroženost ob množični smrti v Jonestownu omogočila razcvet tako imenovanega protisektantskega gibanja. Vzpon že omenjene teze o pranju možganov, ki naj bi ga sekte izvajale nad svojimi pripadniki in oblikovanje vrste stereotipov o novih religijskih gibanjih, ki naj bi bila tudi inherentno nasilna (Črnič 2008, 65).

V nadaljevanju opisujem šest primerov nasilnih novih religijskih gibanj, ki vključujejo predvsem komponento skupinskih samomorov oziroma umorov, ne pa tudi ostale oblike nasilja, kot so agresivno novačenje pa vse do finančnih prevar.

3. 5. 1 Tempelj ljudstva

Kot prvo izpostavljam že omenjeno gibanje Tempelj ljudstva. Zaradi sporov z okolico se je preselilo iz Kalifornije v Gvajano in tam ustanovilo komuno, imenovano Jonestown. Mnogi avtorji soglašajo, da ima beseda Jonestown več pomenov. Kot prvo naj bi se nanašala na agrokulturni projekt, vzpostavljen s strani pripadnikov Templja ljudstva z namenom, da bi tam vzpostavili neko religijsko utopijo. Kot drugo se nanaša na dogodke 18. novembra leta 1978, ko se je zgodil masovni samomor in umor pripadnikov gibanja pa tudi njihovih nasprotnikov. Kot tretje pa beseda Jonestown označuje kakršnokoli novo religijsko gibanje, ki ima ali nima potencialnih znakov za nasilje. (Alternative considerations of Jonestown & Peoples Temple).

Zakaj naj bi se omenjeno gibanje sploh preselilo? Kot prvo jim je ameriška davčna služba ukinila pravico do davčnih olajšav, potem pa so se začeli vrstiti pritiski apostatov (nekdanji pripadniki gibanja) in nekaterih sorodnikov članov (Črnič 2008, 67) na medije, zato se je omenjeno gibanje preselilo. V Gvajani so ustanovili utopično komuno Jonestown, v kateri so v harmoniji in sožitju prebivali člani tega gibanja.

Posebna komisija politikov in novinarjev se je odločila obiskati to posestvo z namenom, da bi raziskala njihovo življenje. Ta obisk delegatov je gibanje Tempelj ljudstva doživelo kot znamenje prihajajoče apokalipse. Ko se je ob koncu obiska delegacije neki pripadnik Templja ljudstva odločil, da odide z njimi, je spor dosegel vrhunec. Vodjo preiskovalne komisije, tri predstavnike medijev in odhajajočega pripadnika so umorili, sledil pa je skupinski samomor pripadnikov gibanja (večina od njih je popila strup, mešanico pomirjeval in cianida). Novembra, leta 1978 je tako umrlo kar 913 članov tega gibanja.

3. 5. 2 Davidovci

Naslednje gibanje, imenovano Davidovci, je imelo v svoji sredi karizmatičnega voditelja Davida Koresha, ki se je razglašal za mesijo oziroma za reinkarnacijo Kristusa.

Njihovo doktrino je sestavljalo pričevanje o apokalipsi. Koresheva naloga naj bi bila odrešiti vse generacije, ki so se rodile po Jezusovi smrti.

Davidovci naj bi verjeli, da se beseda »jagnje«, omenjena v Svetem pismu, ne nanaša na Jezusa Kristusa, kot to trdi krščanstvo, ampak na samega Davida Koresha. To prepričanje so napačno interpretirali kristjani, saj so to razumeli, kot da se David Koresh predstavlja za Jezusa, ne pa da naj bi dejansko bil Jezus. (Branch Davidians:History, Belifes, and practices).

V začetku devetdesetih let je Koresh še intenzivneje pridigal o apokalipsi. Začela naj bi se v Združenih državah Amerike, in sicer prav z napadom na davidovce (Črnič 2008, 69). Na gori Katmel so se tako začeli pripravljati na Armagedon s tem, da so kopičili zaloge hrane in orožja. Na to dogajanje se je seveda odzvala širša javnost. Tako so posledično konec februarja 1993 agenti zveznih agencij obkolili posestvo Davidovcev, ker naj bi imeli nekakšne dokaze o pedofiliji in skrivanju orožja. Spet druge govornice so namigovala na to, da naj bi Koresh imel več mladoletnih žena.

Po 51-dnevnem obleganju so na posestvo vdrla agenti, kjer je nepojasnjeno izbruhnil požar, v katerem je umrlo 80 članov gibanja in med njimi tudi sam voditelj David Koresh.

3. 5. 3 Vrhovna resnica (Om Šinrikjo)

Napad Vrhovne resnice (Om Šinrikjo) na tokijsko podzemno železnico se je zgodil 20. marca leta 1995. Še pred tem je sekta leta 1994 izvedla napad s sarinom v Naganu, ko je umrlo sedem ljudi, štirje pa so se zastrupili. Sodnik, ki je vodil proces je poudaril, da so bili zločini, ki jih je ukazal izvesti Šoko Asahara (voditelj dotičnega gibanja), še posebej zlobni.

Šoko Ashara je razvil posebno doktrino, mešanico različnih religioznih tradicij, spojenih s popularno znanostjo, znanstveno fantastiko itd;Od boga Šive naj bi dobil nalogo, da ustvari popolno človeško družbo. Tako je posebno pozornost namenjal mladim izobražencem, ki jih je novačil po japonskih univerzah. Poleg denarja jim je ponudil tudi ostro kritiko japonske družbe.

Ob vse bolj rastoči popularnosti pa se je guru soočal z ostrimi kritikami iz okolice. Skupino so krivili za izginotje odvetnika nekaterih kritičnih sorodnikov pripadnikov tega gibanja Sakamotija Tsumija. Isto leto je to gibanje neuspešno kandidiralo na parlamentarnih volitvah in vse to je povečalo njihov občutek zapostavljenosti. Tako je 20. marca 1995 svetovno javnost pretresel napad na tokijsko podzemno železnico, v katerem so pripadniki

gibanja v prometni konici z živčnim plinom umorili 12 ljudi, nekaj tisoč pa jih ranili. Vendar je bilo število žrtev kljub ambicioznosti načrta dokaj majhno, a so s pomočjo tega incidenta odkrili še druge načrte Om Šinrikja. Pripadniki naj bi pri Rusih kupovali tanke in celo poskušali izdelati atomsko orožje. Ashara je bil skupaj s sodelavci obsojen na smrt, Om Šinrikjo pa se je preimenoval v Aleph, ki danes okoli tisoč članom ponuja duhovne tehnike za osebnostni razvoj.

3. 5. 4 Vitezi sončnega templja

Vitezi sončnega templja so naslednja nova religijska skupina, katere ezoterična doktrina temelji na spoju idej rožnih križarjev, legend o vitezih templjarjih in novodobniških nauk, vsebuje pa tudi prvine apokaliptičnosti. Verjeli so, da naj bi bila človeška smrt le iluzija, saj naj bi se pravo življenje nadaljevalo na drugih planetih. Jouret, vidni član tega gibanja, naj bi pripadnikom obljubljal, da jih po smrti odpelje do planeta, ki kroži okoli zvezde Sirius (Črnič 2008, 71).

V začetku devetdesetih let je skupino doletela vrsta kriznih obdobij. Po dodatnih težavah s francoskimi, kanadskimi in švicarskimi oblastmi so člani gibanja prišli do zaključka, da je nastopil čas za prihod na drug svet. Tako je 74 članov gibanja v dveh letih in pol z obrednimi samomori, praviloma ob enakonočjih (takrat naj bi bila zvezda Sirius za potnika v najugodnejšem položaju) prešlo na drug svet.

3. 5. 5 Gibanje Nebeška vrata

Gibanje Nebeška vrata sta vodila Američana Marshall H. Applewhite in Bonnie Lu Nettles. Razglasila sta, da sta en subjekt v telesu dveh ljudi in tako začela pridigati sinkretično zmes okultizma in soteriologije, po kateri je veljalo, da je človeško telo le začasna posoda nesmrtni duše. Vso svojo pozornost so pripadniki gibanja namenili pripravam na prehod v prihajajoče kraljestvo.

26. marca 1997 se je zemlji zelo približal Hale-Boppov komet, v katerem so pripadniki gibanja videli nekakšno vesoljsko ladjo, ki naj bi jih pripeljala v nebesa. Naslednji dan pa so na kalifornijskim ranču Santa He našli trupla vseh 39 pripadnikov tega gibanja, oblečenih v črne uniforme z oznakami skupine, pokrite s škrlatnimi mrtvaškimi prti, poleg njih pa so ležale potovalne vreče. Našli pa so tudi poslovilni videozapis, v katerem so pripadniki razložili, zakaj so izpeljali ta skupinski samomor (Črnič 2008, 72).

3. 5. 6 Apokalipsa Gibanja za obnovo desetih božjih zapovedi

Gibanje za obnovo desetih božjih zapovedi je ustanovil nekdanji duhovnik katoliške cerkve v Ugandi, Joseph Kibvertir, ki naj bi slišal pogovor med Jezusom in Marijo. Doktrina naj bi temeljila ne mešanici katoliške teologije in starih afriških tradicij. Za pripadnike tega gibanja so veljala stroga življenjska pravila in ta naj bi jih neposredno pripravila za natančno prerokovano apokalipso. Apokalipsa naj bi se zgodila 31. decembra leta 1999.

Ker pa se prerokba ni uresničila, je veliko število pripadnikov gibanje zapustilo in zahtevalo povračilo določene vsote denarja in posesti, ki so jih skupini namenili. Kriza gibanja se je končala 17. marca leta 2000, ko se je v vaški cerkvi v jugozahodni Ugandi zažgalo 530 ljudi. Med preiskavo pa se je celo izkazalo, da je žrtev tega gibanja še več, saj so na različnih lokacijah našli številna zakopana trupla pripadnikov tega gibanja.

V sodobnem diskurzu je danes vse več govora o tako imenovani Scientologiji, katere pripadniki izhajajo tudi iz sveta slavnih in prav preko njih je postala poznana širšem common sensu.

3. 5. 7 Scientologija

Scientologija naj bi po Benjaminu Beit-Hallahmiju (2003) po eni strani predstavljala religijo z vsemi značilnostmi religije kot take, po drugi pa naj bi se nanašala na posel, ki naj bi vseboval kriminalna dejanja in bil navzven poznan kot nasilen.

Medtem ko nekateri avtorji zagovarjajo scientologijo, pa naj bi bilo evidentiranih več primerov, ko so se scientologija oziroma njeni pripadniki znašli pred roko pravice. Zanimivo je tudi to, da so se sodišča v Združenih državah Amerike veliko bolj bojevala proti scientologiji v smislu religije kot pa sodišča drugje po svetu.

Scientologija naj bi v grobem označili kot sistem psihoterapevtskih praks in jo kot takšno tudi pojmovali. Njen edini namen je po B. B. Hallahmiju (2003) produciranje dobička.

V čem naj bi scientologija kazala prvine nasilnosti?

Pripadniki scientološke cerkve naj bi bili prepoznani kot prodorni in agresivni in naj bi si poskušali podrediti druge ljudi, ki so po njihovem manj vredni. Njen namen naj bi bil oslabiti razum ter nadzirati svoje pripadnike s psihoterapevtskim postopkom (avditiranjem). To naj bi bilo očitno tudi pri zdravljenju odvisnikov v skupnosti Narconon, kjer jim, trdijo kritiki, praviloma »operejo možgane« in jih spremenijo v nove pripadnike sekte. V zvezi s primerom Narconona je v javnosti znano dejstvo, da to društvo ni informiralo ljudi, ki so se vanj vključevali, da naj je le- to pod vodstvom Scientološke cerkve. To naj bi naredili zato, ker se sicer ljudje zaradi temne preteklosti te organizacije v ta društva sploh ne bi vključevali.

O načinu delovanja Scientološke cerkve priča tudi to, da tisti, ki jo zapustijo, v javnosti nikoli ne smejo govoriti proti njej, sicer je dolžnost njenih pripadnikov, da nekdanjega člana diskreditirajo na vse mogoče načine. V Nemčiji so sekto, potem ko so njeni člani nekdanjim pripadnikom celo grozili s smrtjo, prepovedali.

Sami pripadniki scientologije sebe opisujejo približno takole: «Mi vsi imamo telo in ga tudi uporabljamo. Vendar mi nismo telo, kar je pomembno, je naš um. Z manipulacijo uma lahko dosežemo kar hočemo».

Scientologija definira samo sebe kot študijo in upravljanje duha v razmerju s samim seboj, z drugimi in celotnim življenjem (Official Church of Scientology).

Vsa ta kontroverzna nova religijska gibanja naj bi s svojim nasilnim delovanjem spodbudila številne sovražne odzive z okolja. Zaradi tega so se oblikovale številne teorije. Prva, že omenjena je bila tako imenovana teorija o sektantskem pranju možganov, katere glavna teza je, da so skupinski samomori in umori rezultat pranja možganov. Drugi vidik, ki se je nanašal prav na fenomen skupinskih samomorov, pa je predstavil omenjeni B.B. Hallahmi. Pravi, da naj bi razlog za ta fenomen tičal v norem voditelju teh skupin »crazy cult leaders« in posledično njegovih pristašev.

3. 6 ZNAKI DESTRUKTIVNEGA GIBANJA

Obstajalo naj bi kar nekaj znakov, ki naj bi nakazovali, da je neko novo religijsko gibanje nasilno oziroma da vsebuje vzgibe za nasilno delovanje. Po teh znakih naj bi lažje prepoznali težnje kakega gibanja k nasilju.

Znaki naj bi bili naslednji (Common Signs of destructive cults):

- Voditelji gibanja (karizmatični voditelji) naj bi se vseskozi sklicevali na konec sveta; širijo tako imenovano apokaliptično sporočilo.
- Pripadniki gibanja se imajo za edine preživele ob koncu sveta.
- Gibanje je videno kot majhna religijska skupina, ne pa neka večja, že vzpostavljena denominacija, ki jo vodi karizmatični voditelj.
- Voditelj je karizmatična osebnost, ki je glavni v skupini in tako izvaja nadzor nad pripadniki gibanja.
- Zanje je značilno tako imenovano so komunsko življenje.
- Informacije v zvezi z gibanjem so strogo varovane pred drugimi.
- Člani so izolirani od drugih ljudi.
- Vseskozi verjamejo, da so v nevarnosti, da jih nekaj ogroža.

Galanter (v Bromley 2004, 151-152) v svojem modelu, ki zadeva povezavo med novimi religijskimi gibanji in nasilnimi dejanji le – teh, govori o štirih pogojih, bistvenih z izbruh nasilja:

- Izolacija skupine, ki je ujeta v svoji idiosinkratični resničnosti
- Ošabnost in paranoja voditelja
- Absolutno gospostvo voditelja nad pripadniki (le - ti postanejo izolirani od ostalih pripadnikov družbe)
- Napačno spoprijemanje vladnih institucij s konfliktom

Kot vidimo, se Galanter osredotoča na tako imenovane notranje dejavnike in kot rešitev oziroma zaježitev nasilja teh skupin predlaga takojšen legalen nadzor nad gibanjem, ki kaže tovrstne znake oziroma potencialne za izbruh nasilja.

Ali lahko torej na podlagi opisanih primerov trdimo, da so vsa religijska gibanja a priori nasilna? Znano je dejstvo, da v svetu deluje na tisoče novoreligijskih skupin, znanih pa je zgolj šest množičnih nasilnih incidentov.

3. 7 RAZLAGA NASILNOSTI NOVIH RELIGIJSKIH GIBANJ

Kako bi lahko razložili nasilnost novih religijskih gibanj? Avtorja T. Robbins (2002) in C. Wessinger navajata kombinacijo dejavnikov, ki vplivajo na to, da je neko novo religijsko gibanje prepoznano kot nasilno.

T. Robbins (2002) tako govori o socialnih in kulturnih dejavnikih. Med socialne dejavnike prišteva načine vodenja skupine, organizacijsko strukturo in pa tipe družbenega nadzora. Med kulturne dejavnike pa prišteva verovanja in načine življenja v skupini. Govori tudi o notranjih in zunanjih dejavnikih. Med notranje dejavnike prišteva apokaliptično doktrino in totalistično organizacijo, med zunanje pa nasprotovanje in preganjanje skupine s strani širše družbene okolice. Prav to preganjanje se je zdelo kot odločilno pri nasilni reakciji gibanja Templja ljudstva, Om Šinrikjo in podobno.

C. Wessinger (v Robbins 2002) pa na drugi strani govori o interakcijskih, notranjih in verovanjskih dejavnikih.

Med interakcijske dejavnike šteje to, da je neka religijska skupina tarča sovražnega delovanja, da se popolnoma osami od ostalih in se upira preiskavam. Njen cilj naj bi bil predvsem odrešitev svojih članov.

Med notranje dejavnike prišteva to, da neko gibanje dobesedno razlaga svete spise. Ta skupina naj bi v središču imela karizmatičnega voditelja, ki je odgovoren za vse, tudi za to, da članom podeli novo identiteto. Gibanje se popolnoma izolira od ostalih, člani gibanja pa zelo težko izstopijo iz njega.

Verovanjski dejavniki vsebujejo prvine katastrofičnega milenarizma, verovanje je kombinirano z verovanjem v reinkarnacijo. Gibanje temelji na doktrinarnem verovanju, da ta naš svet ni naš dom, da nas vseskozi nekako preganja in da bomo šele po smrti lahko dosegli samorealizacijo.

Problem je v tem, da se pripadniki določenega gibanja vidijo kot izbranci, določeni, da preživijo bližajoči se kaos in nadaljujejo božjo pot. Znano je tudi dejstvo, da naj bi v vseh primerih tako imenovanega religijskega nasilja novih religijskih gibanj prav apokaliptična prepričanja odigrala glavno vlogo pri motivaciji pripadnikov, da storijo določeno nasilno dejanje.

Pomembno je tudi to, da neko gibanje kljub apokaliptičnemu odnosu do sveta ne odreagira nujno nasilno. Pri tem ima pomembno vlogo družba, saj le - ta lahko določeno gibanje preganja ali pa ne. Odvisno je tudi od tega, kako se določeno gibanje s svojimi apokaliptičnimi pričakovanji prilagodi okolju in kako mu le - to omogoča in ali sploh mu omogoči razvoj stabilne organizacije. Če se bo gibanje počutilo preganjano, bo le- to povzročilo še večjo paranojo in ga pripravilo do tega, da uporabi mehanizem nasilja (primer: Jonestown). Verjetnejši izbruh nasilja naj bi se pojavil tudi pri gibanjih, ki gojijo prepričanje, da imajo vpliv na eshatološke in zgodovinske dogodke (Robbins 2002).

4 SKLEP

V diplomski nalogi sem skušala predstaviti sam koncept novega religijskega gibanja ter na drugi strani povedati nekaj o konkretnih gibanjih, ki so v javnosti znana zaradi takšnih ali drugačnih kontroverznih stališč.

Ugotavljam, da je karizmatični voditelj res tista oseba, ki je bila v preteklosti in je tudi sedaj odgovorna za mnoga nasilna dejanja, saj s svojo karizmo vodi pripadnike gibanja v nedoumljiva dejanja. Njegova karizma se mora sicer stalno legitimirati a še vseeno mu daje status božanskega bitja.

Nova religijska gibanja preko javne razprave pridobivajo negativen prizvok prav zaradi odmevnih nasilnih dejanj v preteklosti na eni strani ter zaradi neodobravajočih ravnanj Katoliške cerkve, ki kot dominantna religijska institucija s pomočjo teze o sektantskem pranju možganov širijo negativno publiciteto. Zanimivo je dejstvo, da se Katoliška cerkev boji te nove religioznosti in se na neki način počuti ogroženo zaradi morebitne konkurence. V času sekularizacije pa vemo, da Katoliška cerkev izgublja svojo dominantno vlogo, da izgublja vernike, medtem ko tako imenovana nova religioznost vse bolj pridobiva na pomenu.

Vsem novim religijskim gibanjem je skupen tudi tako imenovani apokaliptični odnos do sveta in prav zaradi tega večkrat odreagirajo nasilno. Vse se imajo za edine legitimne, za nosilke pravih resnic, ki lahko svetu pokažejo edino pravo resnico.

Nove religioznosti se po mojem mnenju ne bi smeli bati, ampak bi morali izstopiti iz moralnih okvirov, ki so v naši družbi dani s strani dominantne religijske institucije Katoliške cerkve ter morda dati priložnost novim oblikam religioznosti. Mnogi v današnjem negotovem svetu ne najdejo več odgovorov na eksistencialna vprašanja znotraj etabliranih Cerkev, zato se pridružujejo raznim gibanjem v katerih morda, tudi zaradi prostovoljne narave pridruževanja le tem, lažje najdejo odgovore na končna vprašanja.

5 LITERATURA

- *Alternative considerations of Jonestown & Peoples Temple*. Dostopno prek: <http://jonestown.sdsu.edu/> (4. maj 2009).
- Barker, Eileen. 1989. *New religious movements. A practical introduction*. London: Her Majesty's Stationery Office.
- Beit – Hallahmi, Benjamin. 2003. *Scientology: religion or racket?* Dostopno prek: <http://www.skepsis.nl/onlinetexts.html> (10. maj 2009).
- *Branch Davidians: History, Beliefs and Practices*. Dostopno prek: http://www.religioustolerance.org/dc_branc1.htm (4. maj 2009).
- Bromley, David G. in Gordon Melton. 2002. Violence and religion in Perspective. V *Cults, religion and violence*, ur. David Bromley in Gordon Melton, 1-10. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bromley, David G. 2004. Violence and New Religious Movements. V *The Oxford Handbook of New Religious Movements*, ur. James R. Lewis, 143-163. Oxford: University Press.
- *Common signs of destructive cults*. Dostopno prek: <http://www.religioustolerance.org/cultsign.htm#signs> (15. maj 2009).
- Črnič, Aleš. 2001. Teorija in praksa definiranja religije. *Teorija in praksa* 38 (6): 1004 – 1016.
- --- 2003. Odnos sodobnih družb do novih religijskih gibanj. *Teorija in praksa* 40 (1): 117-135.
- --- 2005. *V imenu Krišne: družboslovna študija gibanja Hare Krišna*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- --- 2007. Predsednik za novo dobo: religiološka analiza Drnovškovega obrata. *Družboslovne razprave* 23 (56): 21-37.
- --- 2008. Sodobne religijske apokalipse - nova religijska gibanja in nasilje. V *Religija in Nasilje*, ur. Iztok Simoniti, 63-81. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Dawson, Lorne L. 2002. Crises of charismatic legitimacy and violent behaviour in New religious movements. V *Cults, Religion & Violence*, ur. David G. Bromley in Gordon Melton, 80 -102. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hervieu Lèger, Danièle. 2001. Obsedenost Francije s "sektantsko" grožnjo - Francija in njeno pojmovanje sekt: problem "patologije verovanja". *Teorija in praksa* 38 (6): 1091-1097.

- Lesjak, Gregor. 2001. Nova religijska in duhovna gibanja v Sloveniji. *Teorija in praksa* 38 (6): 1108-1124.
- Lesjak, Gregor in Aleš Črnič. 2001. *Nova religijska in duhovna gibanja: izziv sodobni družbi in državi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Melton, Gordon. J. 2001. Pranje možganov in sekte-vzpon in padec neke teorije. *Teorija in praksa* 38 (6): 1017-1036.
- *Official church of Scientology*. Dostopno prek: http://www.scientology.org/#/intro_scroll (4. maj 2009).
- Potrata, Barbara. 2001. Verske ideje, verske prakse: slovenski novodobniki in njihove prakse. *Teorija in praksa* 38 (6):1144 – 1156.
- Robbins, Thomas. 2002. Sources of Volatility in Religious movements. V *Cults, Religion & Violence*, ur. David G. Bromley in Gordon Melton, 57-80. Cambridge: Cambridge University Press.
- Smrke, Marjan. 2000. *Svetovne religije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Wallis, Roy .1984. *The elementary Forms of New religious Life* . London: Routledge.
- Wilson, Bryan. 2001. Metodološki problemi proučevanja novih religijskih gibanj. *Duhovna veleblagovnica. Časopis za kritiko znanosti* 29 (202-203): 91-102.